

Høringsinnspill til stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet

Organisering av arbeidet med internasjonalisering og studentmobilitet.

Høgskulen på Vestlandet har nylig vedtatt faglige og administrative organisering. Det strategiske ansvaret for internasjonalisering er lagt til prorektor for forskning men det er også beskrevet i ansvarsområdene til prorektor for utdanning og prorektor for samhandling. På fakultetene er det strategiske ansvaret for internasjonalisering lagt til prodekan-rollen. Avdeling for forskning, internasjonalisering og innovasjon er en del av fellestjenestene ved HVL og lagt i linje til prorektor. Avdelingen har en avdelingsleder og en nestleder. Nestleder har delegert fagansvar for internasjonalisering, inkludert personal- og økonomiansvar for dette området. Nestleder rapporterer til avdelingsleder og prorektor for forskning og det er lagt opp til tett dialog med prorektor for utdanning og prorektor for samhandling og med prodekanene for å ivareta bredden i internasjonaliseringsarbeidet. Ved å organisere forskningsadministrasjon og internasjonalisering sammen ønsker HVL å oppnå synergieffekt når det gjelder internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid. I tillegg til fellestjenesten som blant annet skal sørge for gode administrative tjenester knyttet til internasjonalt utdannings- og forskningssamarbeid på tvers av HVL er det lagt opp til at studieveiledningstjenestene ved fakultetene i større grad involveres i arbeid med studentutveksling.

I det følgende besvares ministerens konkrete spørsmål til institusjonene.

Ambisjon om kulturendring

Høgskulen på Vestlandet stiller seg bak de fem faktorene ministeren peker på skal til for å få til en kulturendring i universitets- og høyskolesektoren slik at mobilitet blir en integrert del av alle norske studieprogrammer. Internasjonal studentmobilitet er et viktig virkemiddel for internasjonalisering av norsk høyere utdanning og den erfaringen og kompetansen studentene får gjennom å dra på utveksling eller å være i et studiemiljø med internasjonale studenter er viktig for at studentene skal være rustet for et globalt arbeidsmarked og et internasjonalt arbeidsliv. Det må utarbeides læringsutbyttebeskrivelser for studentutveksling og studentutveksling og andre former for internasjonalisering må inn som kriterier i vurderingen av kvalitet i studieprogrammer i som elementer i studieporteføljestyling.

Studentutveksling må ses i sammenheng med andre former for internasjonalisering og med forskning og utviklingsarbeid i fagmiljøene og studieprogrammene. Ambisjonen om kulturendring fordrer at alle deler av institusjonene er med og ser sin rolle i dette arbeidet.

Utgående studentmobilitet (fra norske UH-institusjoner til utenlandske)

Ved Høgskulen på Vestlandet arbeides det med studentmobilitet på flere områder og nivåer. Det administrative støtteapparatet er samlet i en felles avdeling og har ansvar for å legge til rette for informasjon om utvekslingstilbud og for søknadsbehandling. Det har vært jobbet mye med å forenkle søknadsrutinene, blant annet ved å ta i bruk Søknadsweb for behandling av utvekslingssøknader. Alle utvekslingstilbud er tilgjengelig på HVL sine nettsider, og studentene kan finne tilbudet for sitt studieprogram enten via egne nettsider om utveksling, eller ved å gå til fagplanene for sitt studium. I tillegg til informasjon på nettsidene holdes det åpne informasjonsmøter hvert semester i forbindelse med søknadsfristen og mange studieprogram har egne informasjonsmøter for sine studenter. På flere av campusene arrangeres det hvert år en internasjonal dag I tillegg organiseres det egne samlinger for de studenter som har takket ja til tilbud om utveksling. Fagmiljøene arbeider også med rekruttering av studenter til utveksling og har ansvar for faglig forhåndsgodkjenning av emner før utvekslingsoppholdet starter. Til tross for at antallet utvekslingsstudenter øker ved HVL er det mye som kan gjøres for at flere studenter skal velge utveksling.

- Ett av de viktigste tiltakene er å passe på at utveksling er en integrert del av studieprogrammet og at det er et kriterium i kvalitetsarbeidet i det enkelte studieprogrammet. Det må ryddes plass til utvekslingsopphold (kortere og lengre) i fagplanene og det må utarbeides læringsutbyttebeskrivelser for utvekslingsopphold. Disse må både si noe om læringsutbytte knyttet til de emnene/ fagområdene studentene skal ta ved vertsinstitusjonen og om læringsutbyttet knyttet til det å studere i utlandet. Utvekslingsopphold skal gi økt kvalitet i studiene og studentene må få en tydelig oppfatning av hvordan utvekslingsoppholdet er knyttet til kvalifikasjonene som utdanningen skal gi. HVL har etablert flere gode tiltak for å stimulere til økt studentmobilitet. Noen studieprogrammer har sørget for å legge alle valgfrie fag til samme semester, for på den måten å gjøre det lettere å finne fag for den enkelte. Et par andre studieprogrammer opererer med obligatorisk utveksling, og kommuniserer dette fra første semester slik at studentene allerede fra oppstart begynner modningsprosessen rundt dette. Ved den nye integrerte masterutdanningen for grunnskolelærere foreligger en handlingsplan med konkretisering av oppgaver og ansvar knyttet til internasjonalisering. Denne vil sørge for at internasjonalisering jobbes med i alle ledd fra dekanat til de som er ansvarlige for de ulike emnene. I dette prosjektet legges det opp til utvikling av utvekslingspakker hvor alt ligger til rette i forhold til fagvalg, emneinnhold, forhåndsgodkjenning og innpass.
- Prosessene knyttet til utveksling må bli enklere for studentene. Her må institusjonene selv jobbe med å digitalisere prosesser og rutiner og sørge for god informasjon om utvekslingstilbud. Initiativer som *Erasmus Without Papers (EWP)*, *Online Learning Agreement (OLA)* og EMREX- samarbeidet viktige tiltak. Ansvar for å innføre disse må ikke bare legges til den enkelte institusjon men må tas på et nasjonalt nivå hvor både Diku, UNIT og NOKUT samarbeider for å finne gode løsninger som er integrert med andre studiestøttesystemer.
- Det må gjelde vanlige regler for oppsigelse av leiekontrakt ved leie av bolig i Studentsamskipnadene slik at ikke det blir et praktisk og økonomisk hinder for studentutveksling.
- Ansattmobilitet kan i seg selv være et godt virkemiddel for å øke studentmobilitet. Gjennom egne utenlandsopphold bygger man faglige nettverk og blir kjent med samarbeidspartnerne. Man blir også kjent med landet og kulturen og ser den utenomfaglige verdien et utenlandsopphold kan ha. Jo bedre de vitenskapelig ansatte kjenner sine samarbeidspartnere, desto bedre grunnlag vil de ha for å vurdere kvaliteten på emner og praksisplasser og kunne beskrive læringsutbytte i forhold til utvekslingstilbudet. Når det

gjelder ressurser knyttet til internasjonalisering kunne man utforsket mulighetene for at vitenskapelig ansatte fikk tid på arbeidsplanen til internasjonalisering etter lignende modell som for tid til forskning- og annet utviklingsarbeid.

- Et tiltak som kan være med å skape en kultur for utveksling er å skape felles arenaer for studenter, vitenskapelig ansatte og evt. praksisansvarlige hvor man kan utveksle erfaringer knyttet til utveksling. Gjennom en slik arena vil ansatte og studenter kunne få økt kunnskap både om de ulike samarbeidspartnerne og sammen diskutere hvordan tilbudet bidrar til økt kvalitet i utdanningsprogrammet.

Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)

Fagmiljøene ved Høgskulen på Vestlandet arbeider aktivt med rekruttering av innkommende studenter, eksempelvis gjennom HVL sine hjemmesider, internasjonale konferanser og seminarer, samt gjennom eksisterende faglig samarbeid og partnerskap. Stadig flere emner undervises på engelsk og. Fagmiljøene melder inn hvilke emner som skal tilbys på engelsk og disse blir så publisert på HVL sine engelske nettsider. Informasjon til høyskolens partnerne om nominasjon og opptak blir sendt i god tid før hver søknadsfrist. Det er fellestjenesten som håndterer alle søknader og når studentene er godkjent for opptak blir fagmiljøet informert.

Studentrekruttering og integrering henger sammen. For å få et godt renommé utad og kunne rekruttere internasjonale studenter, er det viktig at internasjonale studenter inkluderes i studiemiljøet på campus, både faglige og sosialt. Her har både studenter og ansatte et ansvar. Det jobbes også godt med integrering av internasjonale studenter i studiehverdagen og på campus for øvrig. Alle campus har egne opplegg for mottak av internasjonale studenter hvor de får praktisk hjelp og hvor det legges opp til aktiviteter hvor de kan bli kjent med hverandre og de norske studentene. De senere årene har det blant annet vært jobbet med å skape en sterkere kobling mellom den norske fadderuken og mottaket av internasjonale studenter. Noen campus har også egne studentassistenter som har spesielt ansvar for å jobbe med integrering av internasjonale studenter gjennom semesteret. For internasjonale studenter som først og fremst kommer på praksisopphold og dermed har få samlinger i et tradisjonelt klassemiljøet, trengs et særlig fokus på integrering. Ved HVL har vi god erfaring med å legge til rette for spesielle tiltak for integrering av disse studentene som har fått meget gode tilbakemeldinger fra studenter og partnerinstitusjoner. Studentene opplever å få en tilknytning til hverandre og sine norske medstudenter.

Når det gjelder innkommende studentmobilitet finnes det flere nasjonale tiltak som vil kunne bidra til å øke andelen innkommende utvekslingsstudenter:

- Boliggaranti for internasjonale studenter er viktig. Boligkostnader er av de større utfordringene når det gjelder innreisende studenter, både for utvekslingsstudenter og helgradsstudenter. Majoriteten av innkommende studenter er avhengige av stipend for å kunne reise på utveksling til Norge, og kostnader rundt bolig blir betydelige når man i tillegg må ta høyde for relativt høye levekostnader.
- Kostnader knyttet til søknad om visum må reduseres. Studenter fra land utenfor EU/EØS må søke om visum/oppholdstillatelse for å kunne studere i Norge, noe som innebærer et betydelig søknadsgebyr ved registrering av søknaden.. HVL ser at disse kostnadene kan være til hinder for studenter som ønsker komme på utveksling eller ta helgradsstudier ved norske UH-institusjoner. Studenter som studerer i EU/EØS land, men som har statsborgerskap fra land utenfor denne sonen, må også betale dette gebyret. Dette til tross for at de allerede har oppholdstillatelse i EU/EØS-landet de studerer i. Studenter som ønsker å forlenge studieoppholdet i Norge må søke om fornyelse av visum og får doblet utgiftene.

- Internasjonale studenter (helgrad) må fremlegge konkret bevis i form av økonomiske midler på at de kan underholde seg selv økonomisk i løpet av studietiden. Mange opplever store utfordringer knyttet til det å få åpnet en bankkonto i Norge. Denne prosessen tar ofte så lang tid at kontoen først er på plass når studenten nærmer seg slutten av utvekslingsoppholdet.
- For en del studieprogrammer innenfor helsefagene er det utfordrende å finne praksisplasser for innkommende utvekslingsstudenter. Årsakene er flere, fra mangel på praksisplasser generelt til språklige utfordringer og skepsis. Det er viktig at forventningen om å ta imot internasjonale studenter kommuniseres til praksisfeltet fra eierne.

Strategisk samarbeid

Høgskulen på Vestlandet har nettopp vedtatt en institusjonsstrategi for 2019-2023. Internasjonalisering er identifisert som et område som krever særlig innsats for at HVL skal nå ambisjonene i strategien. Blant annet skal gode ordninger for mobilitet for studenter og ansatte, sammen med internasjonalisering i alle utdanningssykluser, gi økt kompetanse i fagmiljøene som sikrer at vi utdanner gode kandidater.

I høst fikk styret ved HVL presentert en egen internasjonaliseringsmelding. Meldingen var omfattende og skulle gi styret et bilde av hvordan det jobbes med internasjonalisering i store deler av organisasjonen. Den omhandler områder som studentutveksling ut og inn, utvekslingsavtaler, «internasjonalisering hjemme», og kobling mellom forskning og utdanning i internasjonalt samarbeid. Styret ved HVL er opptatt av at fagmiljøene har reelle og kvalitativt gode avtaler som både har forsknings- og utdanningssamarbeid. I forbindelse med fusjonen ble alle internasjonale avtaler ved HVL gjennomgått med det enkelte fagmiljøet som «eide» avtalen og fagmiljøet meldte tilbake om avtalen skulle fornyes for HVL eller sies opp. Dette var en tidkrevende men viktig prosess hvor målet var at HVL skulle ha en avtaleportefølge med avtaler som er faglig forankret og kvalitetssikret. Arbeidet med kvalitetssikring pågår og flere fakulteter og fagmiljøer har fortsatt gjennomgangen av avtalene i forbindelse med samkjøring av studieprogrammer.

HVL sine internasjonale avtaler har stor geografisk spredning, men med en overvekt på Europa, Brikelandene og Nord-Amerika. Det anses som viktig at hele verden er åpen for utveksling og for forsknings- og utdanningssamarbeid. Vitenskapelig ansatte og fagmiljøene velger samarbeidspartnere ut fra faglige interesser og kunnskapsområder. På den måten får samarbeidene en solid faglig forankring og blir et godt utgangspunkt for å utvides til også å gjelde utdanningssamarbeid som for eksempel utveksling. Utvekslingstilbud oppstår også basert på kjennskap, kontakter og geografi. Sistnevnte viser tilbake på fagmiljøets eget ønske om at studentene har behov for å oppleve kulturer fra alle deler av verden for å sikre at utdanningen i størst mulig grad gjenspeiler realiteten i deres kommende yrkesutøvelse.

Nasjonale tiltak og regelverk

Endringer i nasjonale regelverk og finansieringsordninger kan bidra til institusjonenes strategiske arbeid med internasjonal studentmobilitet. Prinsippet må være at tiltak, regelverk og finansieringsordninger ikke skal være til hinder for, men heller stimulere til økt utveksling og de ulike departementene/ direktoratene må snakke sammen for at dette skal fungere.

- Insentivordningen for mobilitet må opprettholdes, og gjerne vurderes utvidet.
- Kortere utenlandsopphold må telle og gi økonomisk uttelling. Innen Erasmus+ er minimumsgrensen for praksisutvekslingsopphold 2 måneder, men denne formen for mobilitet er «usynlig» både i mobilitetsstatistikken og i budsjettene til norske UH-institusjoner til tross for at myndigheten oppfordrer til økt bruk av praksismobilitet i Erasmus+. Resultater fra

Studiebarometeret 2017, viser at studenter får faglig utbytte og økt motivasjon for studiene gjennom kortere utenlandsopphold. HVL har en del utvekslings- og praksisopphold av kortere varighet, og som dermed ikke telles i nasjonal sammenheng per dags dato. Noen land, eksempelvis Tanzania og Cuba, gir visum kun for 90 dager, som betyr at studentene ikke kan være ute i fulle 3 måneder. Det bør også vurderes om tilsvarende regler for å motta studentstipend også burde reduseres til 8 uker, slik at det er samsvar mellom eventuelt nye lengder på utvekslingsopphold og støtteordninger for utvekslingsstudentene.

- Stipendandelen for skolepenger i utlandet kan med fordel økes. Det er dyrt å dra på utveksling, særlig utenfor Europa. Selv om fokuset gjerne skal ligge på gode avtaler innenfor Erasmus+, ville en større stipendandel på skolepengestøtten være et godt insentiv for de som ønsker å reise utenfor Europa og til institusjoner som krever skolepenger.
- Rammeplanstyrte studieprogrammer finner det spesielt utfordrende å få til gode utvekslingsmuligheter. Det er derfor viktig å se nye rammeplaner i lys av et ønske om økt mobilitet også for disse utdanningene.
- Prosentandelen på overhead (lønn og indirekte kostnader) på internasjonale utdanningsprosjekter er ofte lav, som regel rundt 20%, og dekker på langt nær det timeantallet som blir lagt ned av prosjektdeltakerne. Det skal den heller ikke gjøre, men vi anbefaler at satsen økes slik at terskelen for å sette i gang med slike prosjekter senkes. Det er også stor forskjell i størrelse på overhead mellom programmer for internasjonale forskningssamarbeid og programmer for internasjonale utdanningssamarbeid, og det vil kunne få positive effekter dersom disse ulikhetene reduseres. Dette med begrunnelse i institusjonens egen erfaring med at programmer for internasjonale utdanningssamarbeid har vist seg å fungere godt i forhold til å utvikle gode mobilitetsvinduer og dermed få opp mobilitetstallene både på kort og lang sikt.
- Nasjonale virkemidler som UTFORSK og INTPART bidrar til ønsket kobling mellom forskning og utdanning i internasjonalt samarbeid og er viktige virkemidler som bør videreføres.

Godkjenning

Det er viktig at den faglige kvaliteten på emner som tas ved en utenlandsk UH-institusjon har et faglig nivå og omfang tilsvarende det som ligger i kravene til læringsutbytte ved hjemmeinstitusjonen. Det betyr ikke at det må være likt. Alle studenter ved HVL som skal på utveksling får rutinemessig en faglig forhåndsgodkjenning som gir automatisk godkjenning når oppholdet er avsluttet så lenge studenten har tatt de emnene som vedkommende fikk forhåndsgodkjent. Dette foregår ved at studentene selv finner frem til aktuelle og interessante emner ved den utenlandske institusjonen de ønsker å studere ved før fagansvarlig vurderer det faglige innholdet og gir sin forhåndsgodkjenning. For å kvalitetssikre det faglige utbyttet av utvekslingsoppholdet, sammenlignes fagene på karakterutskriften fra den utenlandske UH-institusjonen med den faglige forhåndsgodkjenningen vedkommende fikk før utreise. Forutsatt at disse stemmer overens og at fagene er bestått gir denne ordningen en garanti ovenfor studentene i forhold til godkjenning av utvekslingsoppholdet.

Som nevnt under avsnittet om utgående studentmobilitet er det ved noen fakulteter også utarbeidet utvekslingspakker, noe som medfører reduksjon i administrasjon samtidig som det bidrar til å gjøre studenter tryggere i valget av utvekslingsmål.

Arbeids- og næringsliv

Høgskulen på Vestlandet har erfaring med at praksis i utlandet kan være en god måte å få økt studentmobilitet på, særlig innenfor lærerutdanningene og helsefagene. Internasjonal praksiserfaring kan også bidra til å aktualisere internasjonal utdanningserfaring på, samt å koble utdanningene tettere opp mot arbeidslivet. Dette er aktuelt også for studieprogrammer hvor praksis ikke er rammeplanfestet. Høgskulen på Vestlandet har positive erfaringer med deltagelse i internasjonale samarbeidsprogram som InternAbroad som er et virkemiddel for å koble utveksling og praksis. Dette er en ordning som bør videreutvikles.

For å oppnå ambisjonen om mobilitet som en integrert del av alle studier må en ha god informasjonsflyt og dialog med blant annet næringslivet og praksisfeltet. Man kan synliggjøre verdien av internasjonal erfaring gjennom blant annet å informere om og fremme studentmobilitet i råd for samarbeid med næringslivet, og man kan invitere lokalt næringsliv og praksisfeltet inn på arenaer hvor studentmobilitet er i fokus. Studentene kan da gis anledning til også å presentere seg selv og informere om sin kunnskap fra utenlandsoppholdet ovenfor fremtidige arbeidsgivere. Ved flere av HVL sine helsefag erfarer man allerede at internasjonal kompetanse er viktig for utdanning av fremtidens profesjonsutøvere da helsevesenet stadig får flere medarbeidere og pasienter med ulike kulturelle bakgrunner.

Andre temaer som anbefales diskutert i meldingen

Selv om fokus for stortingsmeldingen er studentmobilitet, er det likevel både viktig og naturlig å se dette temaet i sammenheng med internasjonalisering generelt, eksempelvis med fokus på hvordan man kan utnytte denne studentressursen gjennom internasjonalisering hjemme.

Med dagens fokus på digitalisering kan man videre utforske en ny type mobilitet: Digital mobilitet og internasjonalt onlinesamarbeid. Dette kan også sees i et miljøperspektiv som en mer bærekraftig form for utveksling.